HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אשידה א)דתנן [השידה] ב״ש אומרים נמדדת א] מבפנים ובית הלל אומרים אמבחוץ ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד ב] ר׳ יוסי אומר מודים שעובי הרגלים ועובי הלבזבזין נמדד וביניהן אין נמדד ר״ש שזורי אומר באם היו רגלים גבוהות טפח אין ביניהן נמדד ואם לאו ביניהן נמדד רב נחמן בר יצחק אמר איין ב)דתנן רבי מאיר אומר גשמן תחילה לעולם וחכ״א אף דהדבש ר״ש שזורי אומר אף היין מכלל דת״ק סבר יין לא אימא רבי שמעון שזורי אומר יין ג)תניא אמר ג] ר״ש שזורי פעם אחת נתערב לי טבל בחולין ובאתי ושאלתי את רבי טרפון ואמר לי לך ◦קח לך מן השוק ועשר עליו קסבר ד] ד)דאורייתא ברובא בטל ורוב ה)עמי הארץ מעשרים הן והוה ליה כתורם מן הפטור על הפטור ולימא ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר ו)ה] האין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן החיוב על הפטור איכא דאמרי אמר ליה לך קח מן העובד כוכבים קסבר ז)יש קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר והוה ליה מן הפטור על הפטור ולימא ליה קח מהשוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין שלח ליה רב יימר בר שלמיא לרב פפא הא דאמר רבין בר חיננא אמר עולא א״ר חנינא הלכה כר״ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה כמותו אף בנתערב ליה טבל בחולין אמר ליה אין אמר רב אשי אמר לי מר זוטרא קשי בה ר׳ חנינא מסורא פשיטא

מי

נמדדת מבפנים. (א) דאמרינן התם[ס] כוורת הקש וכוורת הקנים ובור ספינה אלכסנדרית ושידה תיבה ומגדל שמחזיקים מ׳ סאה בלח שהן כוריים ביבש יצאו מתורת כלי ו] ואין מקבלין טומאה: **השידה נמדדת מבפנים.** אם מחזיק חללה כוריים טהורה: **מבחוץ.** עובי הנסרים נמדד עמה דרואין ז] אילו היה חלל מבפנים היה משלים לכוריים: **עובי הרגלים.** הרגלים עבים יותר מן הנסרים: **לבזבז.** מסגרת סביב לפיהם: **וביניהם.** אותו אויר שבין הרגלים מתחת אין נמדד דלא אמרי׳ רואין כאילו שולים יורדין עד סוף הרגלים: **טפח.** מקום חשוב הוא: **שמן תחילה לעולם.** בין שנטמא באב הטומאה או בראשון או בשני הוי איהו ראשון דקי״ל (פסחים דף יד:) כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה ושמן משקה (ב): **יין לא.** בתמיה. דיין מי איכא למ״ד ח] לאו משקה הוא: **אלא אימא ר״ש שזורי אומר יין.** ולא שמן ודבש דלא הוו משקין ואהך קא״ר חנינא הלכה כר״ש: **נתערב לי טבל.** דמאי בחולין ולא יכול להפריש ממנו מפני חולין המעורבין בו ואע״ג דדמאי לא מיחייב מדאוריי׳ במעשר אפילו הכי הואיל ומיחייב מדרבנן הוה ליה מן חולין הפטור על טבל החייב: **קח מן השוק.** דמאי מעם הארץ דהוי נמי פטור מדאורייתא על הפטור דאורייתא ט]: **ולימא קח מן העובד כוכבים.** דפטור מדאורייתא וחייב מדרבנן: **אין רוב עמי הארץ מעשרין.** אלא מספקינן (ג) בהו י] מחצה על מחצה הילכך איכא למימר המעורב נתעשר וזה לא נתעשר אי נמי איפכא כך שמעתי וקשיא לי א״כ כשלוקחה מן העובד כוכבי׳ נמי שמא ע״ה זה שמכר פירות (ד) הללו לא עשרן והוה ליה מן פטור על החיוב. ונראה בעיני שהטבל הזה טבל גמור היה וכיון שנתערב בחולין בטל דמדאוריית׳ חד בתרי בטיל והוה ליה פטור מדאורייתא ורבנן הוא דאחמור ביה ואמור טבל אסור במשהו והצריכו להפריש עליו תרומה ומיהו מיניה וביה לא דחולין מתוקנין נפטרו לגמרי ואפי׳ חיובא דרבנן ליכא וא״ל לא וקח מן השוק ועשר עליו לפי חשבון טבל שבו קסבר רוב עמי הארץ מעשרין הן והוה ליה פטור מדאורייתא וחייב מדרבנן כי האי ונימא ליה קח מן העובד כוכבים דפטור נמי מדאורייתא דקס״ד יש קנין [לעובד כוכבים להפקיע] כו׳ וחייב (ה) מדרבנן קסבר אין קנין לעובד כוכבים. א״ד כו׳ קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרין ושמא זה שמכרו לא עישר והוה ליה חייב מדאורייתא וטבל המעורב בה פטור מדאורייתא יא]: **קשי.** פריך:

מי

שידה דתנן בית שמאי אומרים נמדדת בפנים כו׳. בפ׳ כירה (שבת דף מד:) ושם פי׳ בקונטרס דשידה היא מרכבת נשים וקשה דא״כ למה לי מדידה דבמיוחדים למדרס לא בעינן מיטלטל מלא וריקן דאפי׳ פשוטי כלי עץ המיוחדים למדרס מיטמא מדרס כדמוכח בבכורות בפ׳ על אלו מומין (דף לח.) דאמרינן בהנך דחזו למדרסות דלא איתקוש לשק ועוד קשה כיון דמיטמא מדרס מיטמא טמא מת כדתניא בפ׳ בא סימן (נדה דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת אלמה תנן במס׳ כלים (פי״ח מ״ב) דשידה מצלת באהל המת ובפ׳ כירה (שבת דף מד:) מייתי לה בגמרא (ואין ניאותין) וכן מוכח בנזיר בפרק כהן גדול (דף נה.) דאינה עשויה למרכבת אדם דאמרינן הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל כו׳ וקאמר התם כיון דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן משמע דלא שכיחא ליכנס בה ונראה לפרש דעשויה להניח בה כלים ומיהו קשה מספינה פרק ר״ע במסכת שבת (דף פג:) דתניא רבי חנינא אומר נלמדנה משק מה שק מיטלטל מלא וריקן כו׳ ואמאי הא עשויה למדרס שנכנסים בה בני אדם וי״ל דאיירי בספינות גדולות שעיקרן עשויות לתת לתוכן פרקמטיא ולא דמיא למדרס ועוד נראה דאפי׳ עיקרו ט) אתי להעביר בני אדם מעיר לעיר וכן שידה למרכבת נשים לא חשיב מדרס כיון דלא עבידא להיות נשען עליה אלא ללכת ממקום למקום מידי דהוה אלוקטמין טהורין בפ׳ במה אשה יוצאה יב] (שבת דף סו:) פירש אקינ״ש בלעז שהולכים עליהן בימות הגשמים ולא דמי לעגלה של קטן [בסוף פרק שני] דביצה (דף כג:) דטמאה מדרס ומיהו ר״ח פירש אלוקטמים מקינ״ש גדולות שהולכין עליהן הליצנים לחידוש ואין טמאין מדרס כיון דאין עשויות להנאת מדרס מידי דהוה אסולם דממעט בפרשת ויהי ביום השמיני סולם וקולב וניחותיה ומנורה מדכתי׳ (ויקרא יא) מכל כלי עץ ולא כתיב כל כלי עץ ומדאינה מטמאה במת אינה מטמאה מדרס דכל המטמא במדרס מטמא טמא מת כדתנן בפ׳ בא סימן (נדה מט.) והיינו טעמא משום דאינו עשוי להנאת מדרס אלא לירד בו ולעלות. מ״ר: **אימא** ר״ש שזורי אומר יין. פי׳ יין דווקא ולא שמן ודבש והקשה ר״ת דהלכה פסקינן כר״ש שזורי ובכל דוכתא משמע סתמא דהש״ס דשמן חשיב משקה בפ״ק דשבת (דף יז.) גבי מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה ובמסכת מכשירין (פ״ו מ״ד) י) (ר״ע) דחשיב בשבעה משקין יין ושמן ובפ׳ חבית (שבת דף קמד:) גבי מוהל השמן ובפ״ק דפסחים (דף יד: ושם) גבי הוסיף ר״ע מימיהן של כהנים לא נמנעו מלהדליק שמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא בטמא מת ומוקי לה בנר של מתכת דהויא אב הטומאה דחרב הרי הוא כחלל ודייק קסבר ר״ע טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא כו׳ מאי איריא בטמא מת אפי׳ בראשון ושני נמי תחילה הוי דתנן כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה והשתא מאי קושיא לימא דר״ע סבר כר״ש שזורי דלא חשיב שמן משקה אלא אוכל ומיהו מר״ע אינה קושיא דשמעינן ליה דחשיב שמן משקה במסכת מכשירין ומייתי ליה במס׳ שבת בריש פרק חבית (דף קמג:) חלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון כו׳ וקאמר סלי זיתים וענבים יוכיחו כו׳ אבל מסתמא דהש״ס קשה כמו שפירשתי ותירץ ר״ת דהכא מיירי בקרוש כדקתני רישא יג] השמן והחלב של גריסין בזמן שהם לחים הרי הן ראשונים פי׳ דהוו משקין קרשו הרי הן שניים ויש ספרים שרישא זו כתובה בהן והדר קתני ר״מ אומר שמן תחילה לעולם אפי׳ קרוש והשתא ניחא הא דנקט לעולם וכן דבש דחכמים ויין דר״ש שזורי כולה בקרוש איירי. כ) מ״ר: **קסבר** אין קנין ל) (מחייב). וא״ת והא מיפטר משעת מירוח העובד כוכבים ואין לומר דקסבר אינו פוטר דלא אשכחן תנא דאית ליה תרתי מירוח העובד כוכבים אינו פוטר ואין קנין דא״כ דגנך במאי מוקים ליה דר״מ אשכחן דאית ליה מירוח העובד כוכבים דאינו פוטר יד] מ) (וסבר יש קנין לעובד כוכבים דאינו פוטר) לקמן בפרק רבי ישמעאל (דף סו:) אבל קסבר יש קנין בספ״ק דע״ז (דף כא.) ורבי יהודה אית ליה יש קנין בפ׳ השואל (ב״מ דף קא.) ואית ליה נמי מירוח העובד כוכבים [אינו] פוטר לקמן בפ׳ ר׳ ישמעאל וי״ל נ) דמ״מ דמי לחיוב כי היכי דלא א״ל קח מעציץ שאינו נקוב או מתבואת חוצה לארץ ועוד כל לקוח דרבנן הוא כדדרשינן תבואת זרעך ולא לקוח בפ׳ השוכר את הפועלים (ב״מ דף פח.) ומיהו הר״ר יצחק בהר״ר מאיר מפרש הני מילי בשלקחו עד שלא נתמרח ואפשר שלא היה מצוי ומיהו ר״ת מפרש דאדרבה בממורח הוא דמיפטר לקוח טו] וצריך עיון אי מירוח העובד כוכבים פוטר אפילו מדרבנן בתבואה דעובד כוכבים דאמרינן בפ״ק דבכורות (דף יא:) הלוקח טבלים ממורחים מן העובד כוכבים כו׳ דמרחינהו מאן אילימא דמרחינהו עובד כוכבים כו׳ והא דגזרינן משום בעלי כיסין בעובד כוכבים שלקח מישראל ס). מ״ר:

מי

מסורת הש״ס

א) כלים פי״ח מ״א, **ב)** טהרות פ״ג מ״ב, **ג)** תוספתא דמאי פ״ה הכ״ד, **ד)** מ״כ יש מוחקין דאורייתא ברובא בטל ע״פ פרש״י ואדרבה זו הגי׳ נכונה דהשתא הוי שפיר מן הפטור מדאוריי׳ על הפטור מדאורייתא וע״פ פירוש רש״י הוצא כך בפנים ע״כ, **ה)** [שבת יג. וש״נ], **ו)** [גיטין מז. ב״מ קא. בכורות יא:], **ז)** [גיטין מז. ב״מ קא.], **ח)** [כלים פט״ו מ״א], **ט)** נ״ל עשוי, **י)** נ״ק מ״ז, **כ)** עיין רש״ק [וע״ע תוס׳ עירובין עא: ד״ה שמן], **ל)** ומחייב. נ״ק, **מ)** וסבר יש קנין לנכרי דאינו פוטר לקמן בפ׳ ר״י ויש קנין בספ״ק. נ״ק נ״א וסבר יש קנין בספ״ק כו׳, **נ)** [ועי׳ היטב תוספות ב״מ פח. ד״ה תבואת],

◆

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה נמדדת וכו׳ דאמרי׳ נ״ב ר״פ ט״ו במס׳ כלים: **(ב)** ד״ה שמן וכו׳ משקה הוא הס״ד: **(ג)** ד״ה אין רוב וכו׳ מספקינן בה והוה מחלה וכו׳: **(ד)** בא״ד פירות הטבל הללו לא וכו׳: **(ה)** בא״ד מדרבנן הס״ד ואח״כ מ״ה ומשני קסבר:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ קח לך מן השוק. ע׳ בב״מ דף נג ע״א תוס׳ דלמא: תוס׳ ד״ה קסבר כו׳ דמ״מ דמי. עי׳ מגילה דף יט ע״ב בטורי אבן ד״ה ר״י:

◆

מוסף רש״י

מבחוץ. דרואין אותה כאילו היא עומדת בתוך כלי גדול ואם מחזיק אותו כלי מ׳ סאה טהורה השידה ואע״פ שהיא אינה מחזקת מ׳ סאה, דקסבר אף עוביה נמדד עמה (שבת מד:). אין קנין ביד עכו״ם להפקיע מיד מעשר. אם קנה עכו״ם קרקע בארץ אין קנינו קנוי להפקיעה מקדושתה שלא תתחייב במעשר וישראל הקונה ממנו מן הפירות צריך לעשר (גיטין מז.).

עין משפט נר מצוה

קכט א ב מיי׳ פ״ג מהל׳ טומאת כלים הלכה ד [ודלא כר״ש שזורי ועי׳ הטעם בתי״ט]:

קל ג ד מיי׳ פ״א מהל׳ טומאת אוכלים הל׳ יט ופ״ט הל״א ועי׳ בהשגות ובכ״מ ורש״ק:

קלא ה מיי׳ פ״א מהל׳ תרומות הלכה י [ופ״ב מהל׳ בכורים הל׳ טו] טוש״ע י״ד סי׳ שלא סעי׳ ג:

◆

שיטה מקובצת

א] מבפנים את חללה שאם חללה מחזקת מ׳ סאה [טהורה]. מבחוץ משלשלין כל השידה בתוך כלי גדול מלא מים ואם היא מפלת מן המים מ׳ סאה טהורה ואם לאו [טמאה]: ב] נמדד עמה ר׳ יוסי אומר אלו ואלו מודין כו׳. קשה למורי הר״ר שמואל היאך אפשר דמודה ב״ש דעובי רגלים נמדדין (בהא) [עמה] הא אמר נמדדת מבפנים ומצא בפירושים ישנים במסכת שבת [דלר׳ יוסי] לא נחלקו ב״ש וב״ה: ג] ר״ש שזורי עיין שו״ת מהר״מ סי׳ א׳: ד] קסבר רוב עמי הארץ מעשרין הן והשאר נמחק: ה] קסבר אין קנין כו׳ וא״ת כיון דס״ל אין קנין אלמא ס״ל דמירוח העכו״ם פוטר דדריש דיגונך ולא דיגון עכו״מ וא״כ אמאי לא א״ל קח מפירות שמירחו עכו״מ [דפטור] מדאורייתא וחייב מדרבנן כי האי וי״ל דלא דמי להני כל כך כמו אלו דמייתי דה״נ המ״ל ולימא ליה קח מפירות שנזרעו בעציץ שאינו נקוב דאינו חייב [אלא] מדרבנן ולא פריך מיניה משום דלא דמי ה״נ אמרינן במירוח העכו״ם וא״ת אמאי לא א״ל יצבור גורנו לתוכו ולעשר מיניה וביה כדאמרי׳ לעיל וי״ל [דאה״נ] אלא שלא היה רוצה להפריש עליו אלא כשיעור הטבל שהיה מעורב ואם היה צובר גורנו לתוכו היה צריך להפריש מכל המעורב כאילו היה כולו [טבל גמור] ונמצא מפסיד להרבות בתרומה ליתן לכהן: ו] כלי ואין מטלטלין מלא וריקם כשק ואין: ז] דרואין כאילו היה חלל משלים לכוריים: ח] למ״ד דלאו: ט] מדאורייתא דרוב ע״ה מעשרין והו״ל מן הפטור מדאורייתא הס״ד ואח״כ מה״ד ולימא ליה קח: י] בהו כמחצה: יא] מדאורייתא דקא בטל: יב] יוצאה (דף ס״ו) שהן ותיבת פירש נמחק: יג] רישא הרוטב והחלב והגריסין בזמן שהן משקה טופח הרי הן תחילה פי׳ דהוו משקה קרשו: יד] תיבות וסבר יש קנין לעכו״ם דאינו פוטר נמחק: טו] וצ״ע אי מירוח עיין ר״ש בסוף פ״ק דפיאה: